

**Gminny Program Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
Narkomanii
oraz Uzależnień Behawioralnych
dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński
na lata 2022 - 2025**

Spis treści

Wprowadzenie	2
Rozdział I Podstawy prawne i założenia programowe	2
Rozdział II Diagnoza problemów społecznych w gminie w kontekście uzależnień	4
2.1. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	4
2.2. Problemy w opinii sprzedawców napojów alkoholowych	7
2.3. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	7
2.4. Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży – rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej	11
2.5. Kierunki działań podejmowane przez gminę	13
Rozdział III Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Uzależnień Behawioralnych dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński na lata 2022 - 2025	14
3.1. Cele i zadania	15
3.2. Realizacja programu	15
3.3. Realizatorzy zadań zaplanowanych w Programie	17
3.4. Sposób realizacji Programu	17
3.5. Monitoring i ewaluacja	17
3.6. Przewidywane efekty Programu	19
Rozdział IV Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzynie Chełm.	19
4.1. Skład GKRPA	19
4.2. Zadania GKRPA	19
4.3. Zasady wynagradzania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzynie Chełmińskim	20
Załącznik	
Planowany, szacunkowy preliminarz wydatków na realizację Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Uzależnień Behawioralnych dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński na lata 2022-2025	21

Wprowadzenie

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Uzależnień Behawioralnych dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński na lata 2022 - 2025, zwany dalej „Programem”, jest zapisem działań, które w najbliższym roku realizowane będą w ramach zadań własnych gminy w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Program przedstawia zadania własne gminy wynikające z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zgodnie z którymi zadania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, w tym uzależnieniom behawioralnym wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności tworzenie warunków do prowadzenia działalności wychowawczej, profilaktycznej i informacyjnej, ograniczenie dostępności do alkoholu, leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych, zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Program opracowano zgodnie z założeniami zawartymi w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025, dotyczącymi obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Wykorzystano również wytyczne Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawarte w opracowaniu „Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na 2022 rok”, diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych przeprowadzoną dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński w 2019 roku oraz diagnozę problemów uzależnień przeprowadzoną w 2022 roku.

Sposoby realizacji zadań zawartych w Programie dostosowane są do zdiagnozowanych potrzeb i możliwości ich realizowania w oparciu o posiadane zasoby instytucjonalne i osobowe.

Rozdział I

Podstawy prawne i założenia programowe

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie związane z uzależnieniem od alkoholu jest w Polsce ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.). Zgodnie z art.4¹ ust.1 tejże ustawy, prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy”.

Ustawodawca wskazał następujące obszary działań:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja powyższych zadań winna być prowadzona na podstawie uchwalonego przez Radę Miejską gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i uzależnień behawioralnych, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Uzależnień Behawioralnych dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński na lata 2022 – 2025, opracowano także na podstawie następujących aktów prawnych:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2021 r. poz. 2469 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 2469 z późn. zm.);

- ustawa z dnia 29 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2021 r. poz. 2490 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2120 z późn. zm.),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz.U. z 2021 r. poz. 642 z późn. zm.).

Rozdział II

Diagnoza problemów społecznych w gminie w kontekście uzależnień

Diagnoza problemów uzależnień i zasobów ich rozwiązywania Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński została przygotowana przy wykorzystaniu informacji i danych statystycznych przekazanych przez jednostki i instytucje samorządowe, działające w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie, a także na podstawie:

- badania ankietowego pn. „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych” przeprowadzonego w 2019 roku w Mieście i Gminie Radzyń Chełmiński wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska: dorośli mieszkańcy, dzieci i młodzież szkolna oraz sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu, obejmującego podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk,
- badania ankietowego on-line pn. “Diagnoza problemów uzależnień” przeprowadzonego w 2022 roku w Mieście i Gminie Radzyń Chełmiński wśród dorosłych mieszkańców miasta i gminy, sprzedawców oraz dzieci i młodzieży szkolnej obejmującego problemy związane z tzw. uzależnieniami behawioralnymi, takimi jak: uzależnienie od komputera i Internetu (sieciologizm), hazard, zakupologizm, pracologizm i inne, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

2.1. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

Badania miały charakter ankiety i obejmowały mieszkańców Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział łącznie 80 osób. Badaniem objęto 57 kobiet oraz 23 mężczyzn. Średnia wieku wynosiła 40 lata.

2.1.1. Alkohol oraz postawy wobec jego spożywania

Mieszkańcy Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński w zasadzie wszystkie problemy uznali za istotne. Aczkolwiek, największy odsetek badanych wskazał na uzależnienie od alkoholu - 79% oraz zanieczyszczenie powietrza – 69%, a także uzależnienia behawioralne – 69%.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. Badani mieszkańcy określając wiek inicjacji alkoholowej najczęściej wskazywali na wiek powyżej 18 roku życia- 31% oraz między 16 a 18 rokiem życia – 45%. Natomiast 21% wskazało, że inicjacja alkoholowa miała u nich miejsce pomiędzy 13 a 15 rokiem życia, 1% na wiek poniżej 12 roku życia. 1% nigdy dotąd nie próbowało alkoholu.

Do picia alkoholu kilka razy w roku przyznało się 46% badanych, a kilka razy w miesiącu- 21%. 18% badanych stwierdza, że pije raz w tygodniu, a 4% kilka razy w tygodniu. 10% respondentów deklaruje abstynencję. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że badani dość rzadko spożywają alkohol.

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu- 46%. Poza tym, respondenci przyznawali, że spożywają jednorazowo 3-4 porcje alkoholu- 20%, czy też 5-6 porcji- 13%. W tym pytaniu 19% mieszkańców zadeklarowało abstynencję. Wobec tego należy uznać, że większość mieszkańców nie spożywa jednorazowo znacznych ilości alkoholu. Chociaż niepokojące jest to, że aż 13% zgłasza, że pije 5-6 porcji jednorazowo.

Łącznie 68% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż. Jednocześnie, łącznie 59% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. Łącznie 44% respondentów przychyli się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

97% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu. 90% badanych twierdzi, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych. 95% badanych mieszkańców nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.

Porównując: w 2019 roku nadużywanie alkoholu było w gminie raczej na średnim poziomie. Wśród badanych 32% to osoby pijące alkohol kilka razy w roku, kolejne 32% - kilka razy w miesiącu. 26% respondentów zadeklarowało abstynencję. Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 3 - 4 porcje alkoholu (25%) lub 7-9 porcji - 17%. Większość badanych w 2019 roku mieszkańców przejawiała właściwe postawy wobec spożywania alkoholu (szczególnie przez dzieci i młodzież, kobiety w ciąży oraz kierowców), jednakże wykazują przeciętny poziom świadomości na temat szkodliwości picia napojów alkoholowych.

Rekomendacje do działania:

- 1) prowadzenie akcji profilaktycznych;
- 2) podejmowanie działań przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu i rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach jego spożywania;
- 3) organizacja otwartych, bezpłatnych spotkań, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania

2.1.2 Zażywanie narkotyków i dopalaczy

Z przeprowadzonych badań wynika, iż w Gminie Radzyń Chełmiński 40% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. Tym samym, aż 60% mieszkańców zna co najmniej jedną osobę zażywającą owe substancje psychoaktywne.

Wyniki uzyskane w 2022 roku są dość niepokojące. 3 lata wcześniej, w 2019 roku, aż 76% badanych mieszkańców deklarowało, że nie zna nikogo, kto zażywałby narkotyki. Tymczasem na chwilę obecną, ta liczba wynosiła zaledwie 40% badanych. Zmianie uległa również liczba osób, które wiedzą, gdzie można nabyć substancje psychoaktywne. Okazuje się, że 2019 roku taką wiedzę miał zaledwie 1% badanych. Na chwilę obecną to już 11%.

Rekomendacje do działania:

- 1) Spotkania z przedstawicielami Policji oraz innych instytucji pomocowych w tym zakresie;
- 2) Akcje informacyjne i profilaktyczne,
- 3) Realizacja programów profilaktycznych,
- 4) Organizacja bezpiecznego i kreatywnego sposobu spędzania czasu wolnego,

2.1.3 Uzależnienia behawioralne

Jak wynika z przeprowadzonych badań 6% grało kiedykolwiek w życiu w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze.

Wśród przyczyn podejmowania gier na pieniądze, na jakie wskazują badani dominują motywy finansowe oraz rozrywkowe- 40% ankietowanych przyznaje, że grywa w owe gry ponieważ potrzebuje pieniędzy na „ekstra” wydatek. 20% stwierdziło, że jest to sposób na nudę. Również 20% uznało, że jakoś nie może przestać. Najwięcej badanych – 60% uznaje, że przyzwyczało się do spędzania czasu w ten właśnie sposób.

Prawie wszyscy badani mieszkańcy Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński (94%) mają świadomość, że można uzależnić się od gier hazardowych. 3% ma inne zdanie w tym obszarze, a 4% nie wie.

Dość niepokojące są dane związane są z zajądaniem trudnych emocji czy stresu. Okazuje się, że 43% badanych mieszkańców podejmuje takie działania, natomiast 57% deklaruje, że nie podejmuje tego typu działań – a 24% osób ma problemy z kontrolowaniem takich zachowań.

Wniosek: w środowisku lokalnym zauważa się trudność z kontrolowaniem zachowań związanych z jedzeniem. Jednocześnie obserwując wzrastający poziom nadwagi u dzieci i młodzieży oraz w efekcie tego narastające napięcia, zaburzenia emocjonalne i spadek poziomu samooceny.

Podejście do uzależnienia od hazardu kształtuje się na podobnym poziomie, co w poprzednich latach. W 2019 roku 93% badanych mieszkańców twierdziło, że jest ono rzadkie lub bardzo rzadkie.

Rekomendacje do działania:

- 1) Akcje i kampanie informacyjne dot. uzależnień behawioralnych;
- 2) Organizacja spotkań związanych z uzależnieniami behawioralnymi;
- 3) Zachęcanie do aktywnego spędzania czasu;

- 4) Organizowanie festynów, ognisk, imprez dla rodzin propagujących zdrowy tryb życia;
- 5) Wskazywanie sposobów radzenia sobie ze stresem;
- 6) Bezpłatne spotkania z psychologiem, terapeutą oraz innymi specjalistami;

2.2. Problemy w opinii sprzedawców napojów alkoholowych

Przeprowadzona w środowisku lokalnym ankieta wykazała, że próby zakupu napojów alkoholowych przez osoby niepełnoletnie na terenie Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński zdarzają się w większości punktów dość często. Przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w roku (46%) oraz kilka razy w miesiącu (31%). Pozostali respondenci wskazali, że takie sytuacje mają miejsce kilka razy w tygodniu (23%).

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży na terenie Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński w większości punktów jego sprzedaży jest rzadkim zjawiskiem – 38% badanych deklaruje, że nie mają takie sytuacje w ogóle miejsca. Ponadto, 77% badanych sprzedawców odpowiedziało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie doszło do nieprzyjemnych zajść związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.

Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż większość sprzedawców odpowiedzialnie podchodzi do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. 84% deklaruje, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, o której wiedzieli, że nie jest pełnoletnia. 8% badanych stwierdza, że się to zdarzyło kilka razy. Pozostałe 8% ankietowanych nie ma co do tego pewności.

Większość sprzedawców (92%) ocenili funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu, jako raczej i bardzo dobrą.

Wyniki badań z 2019 roku pokazują, że próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w miesiącu (76%) oraz kilka razy w roku (12%). 12% badanych odpowiedziało, że nie zdarzają się w ogóle. Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie są podejmowane na terenie gminy regularnie. Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydawało się być regularnym zjawiskiem w 2019 roku. 50% badanych stwierdziło, że zdarzają się kilka w miesiącu, 31% - kilka razy w roku. 19% przyznaje, że takie sytuacje im się nie zdarzają. Tutaj też można zauważyć poprawę porównując wyniki uzyskane w 2019 i 2022 roku.

W 2019 roku 88% badanych sprzedawców wskazało, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobom, co do których mieli podejrzenie, że są nieletnie. 12% odpowiedziało, że nie mieli pewności co do wieku osoby, której sprzedali alkohol. Uzyskane wyniki się pokrywają i pokazują, że postawa sprzedawców jest raczej odpowiedzialna.

Rekomendacja do działania:

- 1) zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

2.3 Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 oraz klas 7-8 ze szkoły podstawowej w Radzynie Chełmińskim. Łącznie w badaniu wzięło udział 220 uczniów.

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

2.3.1 Substancje psychoaktywne - alkohol

Tylko 3% uczniów klas 4-6 oraz już aż 46% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol. Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/ koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali najczęściej na świeże powietrze (SP 4-6- 50%, SP 7-8- 33%) oraz na imprezach oraz dyskotekach– (SP 4-6- 25%, SP 7-8- 46%). Wiedzy na ten temat nie ma 50% uczniów klas 4-6 oraz 48% uczniów klas 7-8.

Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym (SP 4-6- 39%, SP 7-8- 48%), oraz picie dla lepszej zabawy (SP 4-6- 10%, SP 7-8- 28%). Część stwierdziła również, że pomaga to zapomnieć o problemach (SP 4-6- 11%, SP 7-8- 22%).

Jak wynika z przeprowadzonych badań inicjację alkoholową ma za sobą 6% badanych uczniów klas 4-6 oraz już 25% uczniów klas 7-8.

Dane uzyskane w 2022 roku pokazują poprawę w tym obszarze. W 2019 roku spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w gminie Radzyń Chełmiński było poważnym problemem. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol. Już 24% uczniów klas 4-6 oraz 60% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej ma za sobą inicjację alkoholową. Wśród gimnazjalistów odsetek ten sięga aż 88%.

2.3.2 Substancje psychoaktywne - papierosy

Mimo słabnącej popularności papierosów w naszym społeczeństwie są one wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów, czy kiedykolwiek próbowali palenia papierosów. 7% starszych uczniów zadeklarowało, że ma za sobą inicjację nikotynową.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie często nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy- SP 4-6- 32%, SP 7-8- 43%. Jednakże 11% młodszych i 39% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy. Pozostałe 57% uczniów klas 4-6 oraz 18% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą papierosów.

Inicjację nikotynową ma za sobą 8% uczniów z klas 4-6 oraz 12% uczniów klas 7-8, z czego większość uczniów klas 7-8 pali mniej niż jednego papierosa na tydzień – 23%. Bardzo niepokojące jest to, że 11% uczniów klas 4-6 pali więcej niż 20 papierosów dziennie.

Również w obszarze palenia papierosów, badania przeprowadzone w 2019 roku wykazały, że duża część badanych młodych mieszkańców gminy ma kontakt z tytoniem. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się już 13% uczniów klas 4-6, 38% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej, a także 62% gimnazjalistów. Najczęściej uczniowie wskazują, że palą okazjonalnie podczas spotkań ze znajomymi, w towarzystwie rodziny oraz w szkole.

2.3.3 Substancje psychoaktywne - narkotyki i dopalacze

3% uczniów klas 4-6 oraz 16% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.

Badani, którzy mają za sobą inicjację narkotykową wskazywali na wiele miejsc, w których zdarzyło im się przyjmować narkotyki lub dopalacze. Respondenci deklarują, że zażywali je pod sklepem (SP 7-8- 50%).

Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania substancji psychoaktywnych, to uczniowie w większości wskazywali, że nie dotyczy ich to pytanie (SP 4-6- 100%, SP 7-8 -50%). Natomiast 50% uczniów klas 7-8, że dostało je od obcej osoby.

W gminie Radzyń Chełmiński problem zażywania narkotyków i dopalaczy był zauważalny, jednakże nie rozpowszechniony. Inicjację narkotykową w 2019 roku miało za sobą 6% uczniów klas 4-6, 5% uczniów klas 7-8 oraz 8% gimnazjalistów. Uczniowie próbowali już marihuany, haszyszu, amfetaminy, LSD, ekstazy oraz dopalaczy. Z reguły były to pojedyncze eksperymenty w grupie rówieśniczej, jednakże niewielka część uczniów przyznawała, że przyjmuje narkotyki regularnie. Większość uczniów nie wie, gdzie można kupić substancje psychoaktywne w ich środowisku. Jednak, niepokojący jest fakt, że, już 12% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej oraz 41% gimnazjalistów twierdziło, że zakup narkotyków i dopalaczy jest w ich środowisku raczej lub bardzo łatwy.

2.3.4 Uzależnienie od Internetu i cyberprzemoc

Wraz z wiekiem zwiększa się ilość czasu spędzonego przed komputerem. Łącznie 76% uczniów klas 4-6 oraz 71% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów, szczególnie starszych przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 23%). Jednocześnie 7% uczniów klas 4-6 oraz 7% uczniów klas 7-8 stwierdziło, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliłby bardzo negatywnie.

Najczęściej uczniowie spędzają w ten sposób między 1 a 3 godzinami (SP 4-6- 31%; SP 7-8- 24%) lub do godziny dziennie (SP 4-6- 29%; SP 7-8- 19%). Kolejno badani grają w gry komputerowe od 3 do 6 godzin (SP 4-6- 7%; SP 7-8- 15%) oraz aż powyżej 6 godzin dziennie (SP 4-6- 7%; SP 7-8- 10%). Pozostałe 26% uczniów klas 4-6 oraz 31% uczniów klas 7-8 nie gra w gry komputerowe.

16% uczniów SP 4-6 oraz 38% uczniów klas SP 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”.

41% uczniów klas 4-6 oraz 42% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż łącznie 26% uczniów klas 4-6 oraz aż 48% uczniów klas 7-8 deklaruje, że korzysta z telefonu 4 i więcej godzin dziennie. Kolejno, uczniowie w ten sposób spędzają czas około godziny (SP 4-6 - 28%, SP 7-8 - 10%). Nieznaczny odsetek uczniów przyznaje, że nie korzysta z telefonu: SP 4-6: 5%, SP 7-8- 1%.

Za najbardziej powszechne uczniowie klas 4-6 uznali uzależnienie smartfona (34%) oraz uzależnienie od Internetu (35%). Natomiast, jako najrzadziej występujące uzależnienie

behawioralne badani ocenili uzależnienie od hazardu (6%). Natomiast w przypadku klas 7-8 wskazują na uzależnienie od Internetu (64%), smartfona (60%) oraz od gier komputerowych (54%). Najrzadziej oceniają natomiast uzależnienie od opalania (8%).

Starsi i młodsi uczniowie w podobnym stopniu doświadczają przemocy fizycznej (SP 4-6 – 28%, SP 7-8 - 20%) co przemocy psychicznej (SP 4-6 – 29%, SP 7-8 - 19%).

Również w badaniach przeprowadzonych w 2019 roku korzystanie z komputera i telefonu budziło niepokój. Uczniowie spędzali wówczas dziennie nawet cztery lub pięć godzin przed komputerem, a 17% uczniów klas 4-6, 17% uczniów klas 7-8 oraz 29% gimnazjalistów - powyżej 5 godzin dziennie. Warto zaznaczyć, że większość uczniów wykorzystywała komputer do grania w gry, korzystania z portali społecznościowych oraz różnych aplikacji do rozmów, a tylko niewielka część z nich czas spędzony przed komputerem przeznacza na naukę. Już 9% młodszych uczniów oraz 8% starszych uczniów szkoły podstawowej, a także 4% gimnazjalistów przyznało, że brak dostępu do Internetu przez kilka dni odczuli by bardzo negatywnie. Uczniowie Ci mogą być poważnie zagrożeni uzależnieniem od komputerów i Internetu.

Wyraźny był również problem cyberprzemocy. Badanie wykazało, że co czwarty uczeń klas 4-6, co trzeci uczeń klas 7-8, a także co trzeci gimnazjalista doświadczył w przestrzeni internetowej zjawiska hejtu. Uczniowie padali również ofiarami innych działań z zakresu cyberprzemocy. Powyższe dane wyraźnie wskazują, że problem cyberprzemocy jest najbardziej powszechny wśród starszych uczniów szkoły podstawowej oraz gimnazjalistów. Jednakże, już spora część młodszych uczniów klas podstawowych doświadczyła przemocy w przestrzeni internetowej.

2.2.5. Uzależnienia behawioralne

Badani uczniowie zostali także poproszeni o ocenę powszechności występowania niektórych uzależnień behawioralnych w ich otoczeniu. Za najbardziej powszechne uczniowie klas 4-6 uznali uzależnienie smartfona (34%) oraz uzależnienie od Internetu (35%). Natomiast, jako najrzadziej występujące uzależnienie behawioralne badani ocenili uzależnienie od hazardu (6%). Natomiast w przypadku klas 7-8 wskazują na uzależnienie od Internetu (64%), smartfona (60%) oraz od gier komputerowych (54%). Najrzadziej oceniają natomiast uzależnienie od opalania (8%).

Uczniowie z Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński w większości nie mają doświadczeń związanych z grami internetowymi na pieniądze. Jednakże, 12% uczniów klas 4-6 oraz 16% uczniów klas 7-8 przyznało, że raz grało w tego rodzaju gry. Ponadto, 4% młodszych oraz 8% starszych uczniów grało już w gry internetowe na pieniądze kilka i więcej razy.

25% uczniów klas 4-6 i 45% klas 7-8 deklaruje, że zdarza się im „zajadać” stres. Wyniki te pokazują, że należy młodych ludzi otoczyć wsparciem i opieką psychologiczną, zwłaszcza obejmującą działania mające na celu wzmacnianie samooceny i akceptowanie własnego wyglądu. Warto również pokazywać akceptowalne sposoby radzenia sobie ze stresem.

Rekomendacje do pracy z dziećmi i młodzieżą:

- 1) Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale

głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

- 2) Dodatkowo, należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. Także nauczyciele mogą podsuwać uczniom na lekcjach adresy ciekawych stron, związane w jakiś sposób z przedmiotem lekcji.
- 3) Rekomendujemy podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- 4) Rekomendujemy zwrócić szczególną uwagę na podjęcie działań profilaktycznych i/lub interwencyjnych wśród starszych uczniów, w celu zatrzymania zjawiska eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi i zapobiegania powstawaniu uzależnienia.
- 5) W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

2.4. Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży – rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej:

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych postaw antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka:

1) Czynniki ryzyka

- przemoc rówieśnicza
- odrzucenie przez rówieśników
- słaba więź ze szkołą
- niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- destrukcyjna grupa rówieśnicza
- niepowodzenia szkolne

2) Czynniki chroniące

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych.*

Można je pogrupować w kilka kategorii:

a) poczucie przynależności

- pozytywny klimat szkoły
- prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z postawami problemowymi warszawskich gimnazjalistów klas I-II”, sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym. Przełożyć to można na działania skierowane do uczniów klas starszych szkoły podstawowej, mianowicie:

- 1) nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;
- 2) do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów klas starszych przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których dziecko spędza czas wolny.
- 3) efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- 4) wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu.
- 5) działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność planowania cyklicznych działań. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych

konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń przyjmowanych przez nich postaw, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnym i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić:

- 1) zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- 2) wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- 3) wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- 4) wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- 5) kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem inicjowania zmian systemowych, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

Przedstawione powyżej dane potwierdzają konieczność kontynuowania realizowanych do tej pory kierunków działań profilaktycznych w naszej gminie. Działania skierowane do młodzieży oraz ich rodziców i wychowawców należy weryfikować, poszukując rozwiązań dostosowanych do aktualnych potrzeb i nowych wyzwań (m.in. edukacja związana z problematyką NSP).

Niezbędne jest także kontynuowanie systematycznych oddziaływań kontrolnych w szczególności dot. sprzedaży i podawania używek nieletnim.

2.5. Kierunki działań podejmowane przez gminę

1. Zapewnienie dostępności do terapii osobom uzależnionym od alkoholu, środków psychoaktywnych i czynności, a także ich rodzinom

- Realizacja i kontynuacja Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przeciwdziałania Narkomanii oraz Uzależnieniom Behawioralnym;
- Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych o formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym;
- Monitorowanie i koordynowanie działalności leczniczej w zakresie terapii uzależnień;
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy psychologicznej i terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień;

- Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych, profilaktycznych i pomocowych dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych;
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych na terenie gminy;
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym;
- Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia oraz grup samopomocy.

2. Budowa systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające możliwości alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Współpraca jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi i wszelkimi instytucjami na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci i młodzieży;
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych oraz przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia;
- Budowa międzyinstytucjonalnego systemu wczesnej interwencji;
- Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży uzależnionej oraz używającej problemowo substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych skierowanych przez instytucje;
- Prowadzenie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym oraz ich rodziców - wspomaganie więzi wczesnodziecięcej jako zapobieganie rozwojowi uzależnień.

Rozdział III

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Uzależnień Behawioralnych dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński na lata 2022 – 2025

Na podstawie przedstawionej diagnozy problemów uzależnień, diagnozy uzależnień behawioralnych na terenie gminy Radzyń Chełmiński oraz zasobów umożliwiających przeciwdziałanie występowaniu zjawiska uzależnienia od alkoholu i narkotyków, stworzono „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Uzależnień Behawioralnych dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński na lata 2022 – 2025”.

Program określa cel główny, cele strategiczne, operacyjne i szczegółowe. Wyznacza kierunki działań, realizatorów oraz adresatów Programu, instytucje i organizacje współpracujące. Cele i działania odpowiadają na potrzeby mieszkańców gminy w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania problemom uzależnień - i podlegać będą monitoringowi oraz ewaluacji. Program ma bardzo istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej.

3.1. Cele i zadania

Głównym celem wyznaczonym w Programie jest: skuteczna profilaktyka, ograniczenie zjawiska oraz negatywnych konsekwencji społecznych i zdrowotnych wynikających z używania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz związanych ze spożywaniem alkoholu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

3.1.2 Cele szczegółowe:

1. kształtowanie właściwych postaw wobec spożywania alkoholu, używania narkotyków oraz podejmowania innych zachowań ryzykownych - szczególnie przez dzieci oraz młodzież,
2. ograniczanie popytu i podaży środków psychoaktywnych,
3. redukcja szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem środków psychoaktywnych oraz przeciwdziałanie innemu rodzajowi uzależnieniom,
4. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

3.2 Realizacja Programu

W ramach realizacji Programu podejmowane będą następujące zadania, dotyczące:

3.2.1 Zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych uzależnień, poprzez:

1. podejmowanie współpracy ze szpitalami i ośrodkami umożliwiającymi podjęcie terapii uzależnienia od alkoholu i narkotyków, zarówno w formie stacjonarnej, ambulatoryjnej lub detoksykacji;
2. dofinansowanie programów rehabilitacji dla osób uzależnionych po zakończonych programach leczenia;
3. realizacja programów wczesnej interwencji adresowanych dla młodzieży zagrożonej lub eksperymentującej z alkoholem i narkotykami
4. prowadzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. Uzależnień i ich Rodzin;
5. prowadzenie Telefonu Zaufania ds. Uzależnień i ich Rodzin;

3.2.2 udzielania rodzinom, w których występują problemy uzależnień pomocy psychospołecznej i prawnej w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;

1. dofinansowanie poradnictwa psychologicznego i terapeutycznego dla członków rodzin z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym;
2. dofinansowanie działalności świetlic opiekuńczo/ wychowawczych/ środowiskowych/ socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin zagrożonych dysfunkcjami społecznymi;
3. organizowanie wyjazdów promujących zdrowy styl życia bez uzależnień, terapeutycznych dla dzieci z rodzin zagrożonych uzależnieniami oraz rodzin niewydolnych wychowawczo;
4. dofinansowanie kursów, szkoleń i prelekcji w zakresie profilaktyki, rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy;
5. wspieranie rodzin w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej związanej z występowaniem przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskiej Karty” w szczególności przez działalność Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych;
6. dofinansowanie zadania Kujawsko-Pomorska "Niebieska Linia" Telefoniczne Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie realizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu.

3.2.3 profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

1. diagnozowanie i monitorowanie stanu problemów alkoholowych, narkomanii i innych uzależnień behawioralnych w społeczności lokalnej;
2. realizację na terenie szkół i świetlic środowiskowych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży;
3. działania o charakterze edukacyjnym przeznaczone dla nauczycieli, rodziców, członków GKRPA oraz innych współpracujących z GKRPA osób w zakresie profilaktyki ;
4. szkolenia, kursy specjalistyczne w zakresie pracy z dziećmi z rodzin uzależnionych i zagrożonych oraz niewydolnych wychowawczo;
5. stwarzanie alternatywnych możliwości spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, w tym organizacja wypoczynku z programem profilaktycznym/ socjoterapeutycznym.
6. działania na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych zajęciach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych;
7. prowadzenie lokalnych imprez, festynów, kampanii edukacyjnych uwzględniających wiedzę dotyczącą problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy i innych uzależnień behawioralnych.

3.2.4 wspomagania działalności instytucji, stowarzyszeń, grup wsparcia i osób fizycznych, służącej profilaktyce i rozwiązywaniu problemów alkoholowych i innych uzależnień, poprzez wsparcie:

1. działań ruchów trzeźwościowych i samopomocowych skupiających osoby z problemami uzależnień i ich najbliższych;
2. działań pomocowych i profilaktycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i innych uzależnień w społeczności lokalnej;
3. działań służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i marginalizacji na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych uzależnieniem, uzależnionych i ich najbliższych.

3.2.5 podejmowania interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego, poprzez:

1. podejmowanie działań kontrolnych i interwencyjnych w przypadkach sprzedawania napojów alkoholowych dla osób poniżej 18 roku życia i osobom nietrzeźwym;
2. kontrole obiektów handlu detalicznego i zakładów gastronomicznych w zakresie przestrzegania zasad i warunków sprzedaży napojów alkoholowych;

3. szkolenie sprzedawców alkoholu na terenie Gminy.

3.3. Realizatorzy zadań zaplanowanych w Programie

1. Urząd Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński,
2. Jednostki organizacyjne Urzędu Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński,
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzynie Chełmińskim,
4. Zespół Interdyscyplinarny ds. Rozwiązywania Problemów Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Radzynie Chełmińskim,
5. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Radzynie Chełmińskim,
6. Placówki oświatowo – wychowawcze i opiekuńczo – wychowawcze,
7. Organizacje pozarządowe,
8. Komenda Miejska Policji w Grudziądzu,
9. Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie, w tym Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej.

3.4. Sposób realizacji Programu

1. Realizacja Programu koordynowana będzie przez Referat Oświaty, Kultury, Zdrowia i Spraw Społecznych - Urzędu Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński.
2. Program realizowany będzie przez cały rok kalendarzowy w ramach środków finansowych gminy pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wydanych na terenie Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński oraz z opłat od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml.
3. Zlecanie zadań instytucjom, jednostkom organizacyjnym oraz organizacjom pozarządowym, realizowane będzie w drodze zmiany dysponenta środków budżetowych, który odpowiedzialny będzie za wydatkowanie środków zgodnie z założeniami niniejszego programu.
4. Wysokość środków finansowych przekazywanych na realizację Gminnego Programu będzie corocznie określana przez Radę Miejską w uchwale budżetowej i nie będzie wymagała zmiany niniejszego Programu. Planowana, szacunkowa wielkość w latach 2022-2025 przyjęta została na poziomie około 120 tys. zł w każdym roku.

3.5 Monitoring i ewaluacja

Monitorowanie sytuacji w zakresie uzależnień od alkoholu i narkotyków dostarcza informację do planowania działań profilaktycznych oraz oceny ich skuteczności. System monitorowania stanowi zaplecze informacyjne dla podmiotów realizujących zadania z zakresu rozwiązywania problemów uzależnień, dla władz regionalnych i lokalnych oraz społeczności Miasta i Gminy.

Monitorowanie zjawisk związanych z uzależnieniami na terenie Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński będzie polegało w szczególności na:

- przeprowadzaniu społecznych badań na temat skali uzależnień w Mieście i Gminie Radzyń Chełmiński
- ewaluacji realizowanych programów profilaktycznych i terapeutycznych,
- analizie sprawozdań z realizacji zadań,
- przygotowaniu sprawozdania dla Rady Miejskiej Radzyna Chełmińskiego.

Ewaluacja programu oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia efektywności poszczególnych działań, szczególnie po ich zakończeniu. Dane te są przydatne przy podejmowaniu decyzji dotyczących rozszerzenia bądź ograniczenia

podejmowanych działań programowych oraz przy planowaniu kolejnych. W ramach ewaluacji ocenie metodami jakościowymi oraz ilościowymi podlegają bezpośrednie skutki działań dla ich beneficjentów. Przedmiotem ewaluacji jest przede wszystkim skuteczność programów, im większy procent zamierzonego rezultatu udaje się osiągnąć. Ewaluacja programu dokonuje się po jego zakończeniu.

Monitoring realizacji Gminnego Programu prowadzony będzie poprzez:

- sprawozdania wewnętrzne,
- sprawozdania realizatorów z przeprowadzonych działań,
- wizyty kontrolne,
- zbieranie i opracowywanie informacji dotyczących problemów alkoholowych, uzależnień i zjawiska przemocy w rodzinie we współpracy z podmiotami realizującymi zadania wynikające z programu,
- sprawozdania zewnętrzne dla odpowiednich instytucji.

Do oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane następujące wskaźniki:

1. Liczba osób zgłoszonych do Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzynie Chełmińskim w związku z występującymi problemami dotyczącymi spożywania alkoholu i innych uzależnień.
2. Liczba odbytych rozmów interwencyjno - motywacyjnych
3. Liczba wniosków do sądu o zastosowanie obowiązku podjęcia leczenia odwykowego.
4. Liczba osób z problemem uzależnień objętych pomocą przez poradnie leczenia uzależnień, ośrodki terapeutyczne i szpitale.
5. Liczba osób z problemem alkoholowym, innych uzależnień i przemocy w rodzinie zgłaszających się w celu uzyskania informacji, porad, konsultacji oraz potrzebujących wsparcia w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w Radzynie Chełmińskim.
6. Liczba osób z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie korzystających z pomocy psychologa w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w Radzynie Chełmińskim.
7. Liczba osób z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie korzystających z pomocy terapeuty w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w Radzynie Chełmińskim.
8. Liczba osób z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie korzystających z pomocy Poradni Rodzinnej w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w Radzynie Chełmińskim.
9. Liczba osób w grupach wsparcia dla członków rodzin z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie.
10. Liczba rodzin objętych procedurą "Niebieskiej Karty".
11. Liczba dzieci z rodzin dysfunkcyjnych objętych pomocą w świetlicach środowiskowych z programem profilaktycznym.
12. Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w pozalekcyjnych zajęciach sportowych z programem profilaktyki uzależnień.
13. Liczba specjalistycznych programów profilaktycznych w formie warsztatów psychoedukacyjnych dla dzieci, młodzieży i rodziców, realizowanych w szkołach lub na świetlicach rekomendowanych przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.
14. Liczba dzieci objęta działaniami profilaktycznymi, w tym: ilość konkursów, akcji informacyjnych, kampanii.
15. Liczba szkoleń i warsztatów dotyczących problemów alkoholowych, innych uzależnień i przemocy dla nauczycieli i rodziców oraz innych osób zajmujących się profilaktyką.
16. Ilość osób przeszkolonych.
17. Liczba dzieci uczestniczących w wyjazdach profilaktycznych.

18. Liczba wydarzeń, festynów rodzinnych, wyjazdów połączonych z profilaktyką dotyczącą uzależnień, z rozpowszechnianiem materiałów informacyjnych dotyczących problematyki alkoholowej, innych uzależnień i przemocy w rodzinie.
19. Liczba kontroli obiektów handlu detalicznego i zakładów gastronomicznych w zakresie przestrzegania zasad i warunków sprzedaży napojów alkoholowych.

Raport z wykonania programu i efektów jego realizacji przedstawiony zostanie Radzie Miejskiej Radzyna Chełmińskiego, w terminie do 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport.

3.6. Przewidywane efekty Programu

1. Podniesienie świadomości mieszkańców miasta i gminy Radzyna Chełmiński a zwłaszcza dzieci i młodzieży - wobec skutków różnego rodzaju uzależnień i stosowania przemocy.
2. Zwiększenie zaangażowania lokalnej społeczności w działania związane z ograniczaniem występowania uzależnień od alkoholu, narkotyków, nikotyny oraz innych uzależnień na terenie miasta i gminy Radzyna Chełmiński.
3. Udzielanie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym, współuzależnionym oraz zagrożonym wykluczeniu społecznemu z tytułu uzależnień.
4. Zmniejszenie skali dysfunkcji występujących w rodzinach, wynikających z uzależnienia jak i współuzależnienia.

Rozdział IV

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzynie Chełmińskim

4. 1. Skład GKRPA

W skład Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzynie Chełmińskim wchodzi osoby powołane przez Burmistrza Miasta i Gminy Radzyna Chełmiński, przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i uzależnień behawioralnych.

4. 2. Zadania GKRPA

Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych określa ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Do najważniejszych obowiązków Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzynie Chełmińskim należy:

1. podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
2. opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (limit i zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy),
3. kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych,
4. prowadzenie rozmów motywacyjno-interwencyjnych zmierzających do zaprzestania nadużywania alkoholu i dobrowolnego podjęcia leczenia odwykowego.

4.3. Zasady wynagradzania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzynie Chełmińskim

Za pracę obejmującą zakres działań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie zgodnie z następującymi zasadami:

1. Za każdorazowy udział w posiedzeniu plenarnym członkom Gminnej Komisji przysługuje wynagrodzenie zryczałtowane w wysokości 300 zł brutto, z wyjątkiem Przewodniczącego Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, któremu za całokształt prowadzonych prac GKRPA przysługuje wynagrodzenie w wysokości 600 zł brutto.
2. Za każdorazowy udział w pracach Zespołu Kontrolnego GKRPA (kontrola punktów podawania i sprzedaży alkoholu) członkowie biorący udział w kontroli otrzymują wynagrodzenie zryczałtowane w wysokości 80 zł brutto.
3. Za każdorazowy udział w pracach Zespołu Motywacyjno-Interwencyjnego GKRPA (rozmowy motywujące) członkowie biorący udział w pracach otrzymują wynagrodzenie zryczałtowane w wysokości 80 zł brutto.
4. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust.1 wypłacone będzie na podstawie listy płac po przedłożeniu podpisanej listy obecności stwierdzającej udział w posiedzeniu członków komisji.
5. Członkom komisji przysługuje zwrot kosztów podróży pojazdem prywatnym w razie wykonywania czynności poza miejscem stałej siedziby komisji (m.in. w związku z kontrolą punktów sprzedaży napojów alkoholowych, uczestnictwem w szkoleniach, itp.) według stawki:
 - samochód osobowy o poj. skokowej silnika do 900 cm³ - 0,5214 zł, za 1 km przejazdu.
 - samochód osobowy o poj. skokowej silnika pow. 900 cm³ - 0,8358zł za 1 km przejazdu.
6. Rozliczenie kosztów delegacji nastąpi na podstawie druku polecenia wyjazdu służbowego.
7. Łączne wynagrodzenie z tytułów wymienionych w pkt. 1, 2, 3 i 4 nie może w skali miesiąca przekroczyć 100% minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2018r. poz. 2177 z późn. zm.)

Załącznik

do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
Narkomanii oraz Uzależnień Behawioralnych dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński
na lata 2022-2025

**Planowany, szacunkowy preliminarz wydatków na realizację Gminnego Programu
Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Uzależnień
Behawioralnych dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński na lata 2022-2025**

Zadania Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Uzależnieniom Behawioralnym dla Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński są finansowane ze środków budżetu Gminy Miasto i Gminy Radzyń Chełmiński, które pochodzą z opłat pobieranych za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz z tytułu sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednorazowych o pojemności nieprzekraczającej 300 ml.

W latach 2022 -2025 planuje się wpływy roczne w wysokości ok. 110 000,00 zł w tym 100 000,00 zł z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż alkoholu oraz 10 000,00 zł z tytułu sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednorazowych o pojemności nieprzekraczającej 300 ml.

Wydatki będą kierowane wyłącznie na realizację zadań wynikających z Programu, w szacunkowych kwotach, w podziale na:

	Przewidywany koszt ok.:	Opis zadania
USŁUGI	30 000 zł	- Szkolenia, - realizacja programów profilaktycznych, kampanii społ., itp. - organizacja czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i członków rodzin dotkniętych problemem uzależnień, tj. organizacja wypoczynku letniego, kolonii, półkolonii, wakacyjnych i zimowych spotkań, wyjazdów, spotkań integracyjnych, - usługi psychologiczne, terapeutyczne, profilaktyczne
ZAKUPY	15 000 zł	Materiały na potrzeby funkcjonowania i działalności punktu konsultacyjnego, świetlicy środowiskowej, przeprowadzenia zajęć/konkursów/szkoleń/kampanii o tematyce profilaktyki uzależnień
WYNAGRODZENIA	40 000 zł	Wynagrodzenia z tyt. działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, psychologa terapeutów, pracowników świetlic środowiskowych, itp.

NAGRODY	4 000 zł	Z tyt. udziału w konkursach i zawodach o tematyce profilaktyki uzależnień
ART. SPOŻYWCZE	6 000 zł	Na potrzeby uczestników zajęć w świetlicach środowiskowych, podczas szkoleń, warsztatów, wyjazdów, kampanii społecznych, wydarzeń plenerowych
SĄD	1500	Opłaty sądowe
NIEBIESKA LINIA	500	Udział w projekcie „Niebieska Linia”
DELEGACJE	3 000 zł	Delegacje związane z działalnością GKRPA
Razem	100 000,00 zł	

PRZECIWDZIAŁANIE NARKOMANII

	Przewidywany/ szacunkowy koszt	Opis zadania
USŁUGI	5 000 zł	Usługi specjalistyczne w zakresie profilaktyki uzależnień od narkotyków, dopalaczy, itp.
ZAKUPY	5 000 zł	Zakup materiałów do zajęć warsztatów, wyposażenie punktu konsultacyjnego w zakresie realizacji profilaktyki uzależnień od narkotyków, dopalaczy, itp.
Razem	10 000,00 zł	

łącznie przewidywane środki finansowe na profilaktykę uzależnień w 2022r.: ok. 110 000 zł